



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 218/08-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. júla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti P., s. r. o. (predtým I., s. r. o.), V., zastúpenej advokátom Mgr. M. B., M., pre namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 NcC 55/2006 z 24. októbra 2006 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Co 1/2008 z 2. apríla 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti P., s. r. o., V., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. júna 2008 doručená sťažnosť spoločnosti P., s. r. o. (predtým I., s. r. o.), V. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. M. B., M., pre namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 NcC 55/2006 z 24. októbra 2006 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Co 1/2008 z 2. apríla 2008.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že:

„Dňa 17. 8. 2006 bola Okresnému súdu v Martine doručená námietka zaujatosti sudcu v tomto konaní, táto námietka bola podaná žalobcami v rade 1/ a v rade 2/ resp. ich právnym zástupcom. Jej obsahom bola namietaná zaujatosť zákonného sudcu v konaní a to z dvoch dôvodov:

1. z dôvodu že koncipient právneho zástupcu spoločnosti JUDr. W. F. Mgr. M. H. je v blízkom priateľskom vzťahu so zákonným sudcom JUDr. M. D.

2. z dôvodu že matka navrhovateľov je pracovníčkou Okresného súdu v Martine.

Po obdržaní tejto námietky urobil sudca nasledovné úkony v konaní:

- spísal úradný záznam o tom, že sa vo veci necíti byť zaujatý (č. l. 87 predmetného spisu)

- vec predložil na vyjadrenie ostatným sudcom Okresného súdu v Martine na vyjadrenie (č. l. 88 predmetného spisu) a títo sa vyjadrili (č. l. 89 - 91 predmetného spisu).

- predložil spis na rozhodnutie nadriadenému súdu (č. l. 92 predmetného spisu).

O veci rozhodoval Krajský súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 8NcC/55/2006 a rozhodol Uznesením na č. l. 8NcC/55/2006-95, ktoré bolo právnemu zástupcovi sťažovateľa, JUDr. W. F. doručené dňa 15. 12. 2006. Krajský súd v predmetnom uznesení rozhodol že všetci sudcovia OS Martin sú vylúčení z prejednávania a rozhodnutia vo veci vedenej na Okresnom súde v Martine pod sp. zn. 7 C 286/05 a vec prikázali na ďalšie konanie a rozhodnutie Okresnému súdu v Ružomberku. V odôvodnení predmetného uznesenia súd zhrnul obsah námietky zaujatosti, následne uviedol, že sa všetci sudcovia OS Martin cítia zaujatí z dôvodu priateľského vzťahu k matke navrhovateľa v rade 1/, ktorá je pracovníčkou OS Martin, okrem zákonného sudcu JUDr. D., ktorý sa k veci nevyjadril. Následne súd odcitoval znenie ustanovenia § 14 ods. 1 OSP a § 15a OSP a následne dôvodil, že síce námietka bola podaná po lehote uvedenej v § 15a ods. 2 OSP, ale napriek

tomu onej rozhodne a vzhľadom na priateľský vzťah sudcov k matke navrhovateľa v rade I/, ktorá je pracovníčkou OS Martin a vzhľadom na odstránenie pochybností a nestranného rozhodnutia vylúčil všetkých sudcov OS Martin. Súd sa nezaoberal námietkou spočívajúcou v údajnom priateľskom vzťahu zákonného sudcu a koncipienta právneho zástupcu sťažovateľa, pravdepodobne z dôvodu, že toto tvrdenie navrhovateľa nepreukázali a tiež z dôvodu, že bolo podané po uplynutí lehoty uvedenej v § 15a ods. 2 OSP.

O veci ďalej na základe odvolania žalovaného v rade I/ voči Uzneseniu KS Žilina vydaného pod sp. zn. 8NcC/55/2006 rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky a rozhodol Uznesením na č. l. 5 Co 1/2008, ktoré bolo právnenému zástupcovi doručené dňa 16. 04. 2008. Najvyšší súd v predmetnom uznesení rozhodol, že napadnuté rozhodnutie nie je rozhodnutím prvostupňového súdu, ktoré by bolo možné napadnúť odvolaním za podmienok stanovených zákonom, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na prejednanie odvolania proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu. (...)

Podľa nášho názoru uznesenie o vylúčení sudcu nie je možné subsumovať pod typovo žiadne uznesenie v zmysle ustanovenia § 202 ods. 3 OSP a preto je vzhľadom na dikciu ustanovenia § 201 OSP odvolanie voči nemu prípustné.

Tvrdenie NS SR, že napadnuté rozhodnutie nie je rozhodnutím prvostupňového súdu, ktoré by bolo možné napadnúť odvolaním za podmienok stanovených zákonom, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na prejednanie odvolania proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu, že ide o rozhodnutie KS vynesené mimo rámca inštančného postupu a teda nejde o rozhodnutie ani prvostupňové, ani odvolacie, nemá oporu v žiadnom ustanovení OSP, ktorý sa nikde v zákonomnom texte nezmieňuje o tom, že rozhodnutie o námietke zaujatosti je rozhodnutím v nejakom špeciálnom type mimoinštančného konania, resp. ust. § 202 ods. 3 OSP úplne zrejme úplne a kogentne enumeruje typy uznesení, voči ktorým odvolanie prípustné nie je a uznesenie, ktorým sa rozhoduje o námietke zaujatosti medzi uvedenými rozhodnutiami nie je.“

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo obchodnej spoločnosti P., s. r. o. (predtým I., s. r. o.) nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd postupom Krajského súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8NcC/55/2006 bolo porušené.

2. Základné právo obchodnej spoločnosti P., s. r. o. (predtým I., s. r. o.) nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 1/2008 bolo porušené.

3. Uznesenie Krajského súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8NcC/55/2006 zo dňa 24. 10. 2006 sa zrušuje.

4. Uznesenie Najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 1/2008 zo dňa 2. 4. 2008 sa zrušuje.

5. Ústavný súd prikazuje aby Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 1/2008 rozhodol o opravnom prostriedku účastníka konania spoločnosti P., s. r. o. - odvolaní zo dňa 15. 3. 2007 voči Uzneseniu Krajského súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8NcC/55/2006 zo dňa 24. 10. 2006.

6. Najvyšší súd SR je povinný obchodnej spoločnosti P., s. r. o. (predtým I., s. r. o.) uhradiť trovy konania v sume vyčíslennej pred rozhodnutím vo veci samej a to na účet jeho právneho zástupcu a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Sťažovateľka zároveň žiadala, aby ústavný súd podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) rozhodol o dočasnom opatrení, odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia a uložil Okresnému súdu Ružomberok povinnosť nepokračovať v prerokúvaní veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka namietala porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 8 NcC 55/2006 z 24. októbra 2006.

Vo vzťahu k tejto časti sťažnosti ústavný súd zdôrazňuje, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je limitovaná čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého ústavný súd poskytuje uvedenú ochranu základných práv zaručených ústavou a práv zaručených medzinárodnými dohovormi iba vtedy, ak ju neposkytujú všeobecné súdy. Z uvedeného vyplýva princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd pri poskytovaní ochrany postupuje.

Až v prípade, ak ochrana poskytnutá všeobecnými súdmi nie je možná vzhľadom na právom vymedzené limity ich právomocí, je založená právomoc ústavného súdu v konaní o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05 a iné).

Proti postupu a rozhodnutiu krajského súdu sp. zn. 8 NcC 55/2006 podala sťažovateľka opravný prostriedok najvyššiemu súdu, ktorý sa týmto zaoberal a vo veci aj rozhodol.

Rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 8 NcC 55/2006 z 24. októbra 2006 bolo sťažovateľke doručené v lehote dlhšej ako dva mesiace.

V tejto časti ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka namieta porušenie označených práv postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Co 1/2008 z 2. apríla 2008.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa ustanovenia § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa ustanovenia § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 94 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Podľa § 15a ods. 2 OSP účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu môže ústavný súd hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré sťažovateľ označil, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizovalo možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03, I. ÚS 25/05 a iné).

Ústavný súd aplikuje judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, skúma, či konanie ako celok bolo spravodlivé, a nie je zásadne oprávnený a povinný posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav, a aké právne závery zo skutkového stavu súd vyvodil (II. ÚS 21/91).

Do obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí právo účastníka konania dožadovať sa toho, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktoré predkladá účastník konania (II. ÚS 251/03).

Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takéhoto výkladu a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, a do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že základné právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je v občianskom súdnom konaní garantované

prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania veci pre zaujatosť v zmysle ustanovení § 14 a § 16 OSP.

Obsahom tohto základného práva však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť.

Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (II. ÚS 26/08).

Nestrannosť sudcu musí byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00).

Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť.

Nestrannosť sudcu obyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti sa z pohľadu čl. 6 ods. 1 dohovoru môže posudzovať na základe dvoch rôznych prístupov.

Možno rozlišovať subjektívny prístup, pri ktorom sa skúma stav mysle sudcu, teda to, čo si sudca v danej situácii myslel vo svojom vnútornom fóre, a objektívny prístup, pri ktorom sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola vylúčená každá pochybnosť o jeho nestrannosti.

Objektívny prístup spočíva v otázke, či nezávisle na osobnom správaní sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité (III. ÚS 24/05).

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva vyžaduje, aby sa obava z nedostatku neustrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach.

Z rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že tento reagoval na námietku sťažovateľky, pokiaľ ide o možnosť podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu krajského súdu o vylúčení sudcov v zmysle § 16 ods. 1 OSP a nutnej delegácie podľa § 12 ods. 2 OSP. Najvyšší súd sa vysporiadal s námietkami spôsobom, ktorý je zlučiteľný s ústavou a medzinárodným záväzkom Slovenskej republiky obsiahnutým v dohovore.

Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi uznesením najvyššieho súdu a sťažovateľkou označenými právami, porušenie ktorých namieta, odmietol sťažnosť v tejto časti po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júla 2008